

SAK:n hallituksen varapuheenjohtaja Katja Syvärinen
Paasitorni, Helsinki

Puhe SAK:n edustajiston kokouksessa 23.11.2023 (muutosvarauksin)

"Karmeaa. Pelottava esimerkki siitä, mitä ei saa tapahtua. Meidän täytyy tukea suomalaisia ystäviämme."

Puheenjohtajat, hyvä edustajisto, hyvät ay-toverit,

Nämä kommentit eivät koskeneet polkupyöriä itärajalla, vaan näin totesivat tiistaina Itämeren alueen palkansaajajärjestöjen yhteistyöverkosto BASTUNin kokouksessa ruotsalaiset, tanskalaiset, islantilaiset ja norjalaiset kollegamme.

Eilen kokoontuneen Pohjolan ammatillisen yhteisjärjestö PAY:n jäsenjärjestöt ja kaikki ammattiyhdistysliikkeen pohjoismaisessa PAY-yhteistyössä mukana olevat ilmaisivat yhdessä syvän huolensa Suomen hallituksen kaavailmiin sosiaaliturvan heikennyksiin ja työntekijän perusoikeuksien kavennuksiin. Hallituksen ehdotuksiin sisältyy PAY:n kannanoton mukaan selkeä ja tietoinen pyrkimys rapauttaa ja yleisesti heikentää työntekijän oikeuksia ja mahdollisuuksia turvattuun toimeentuloon sekä kaventaa lakko-oikeuteen, tukityötaisteluihin ja poliittisiin lakkoihin liittyviä työntekijän perusoikeuksia. Työnantajapuolelle sen sijaan ei esitetä merkittäviä heikennyksiä eikä rajoituksia". PAY toteaa, että mikäli nämä täysin yksipuoliset muutokset toteutetaan piittaamatta lainkaan ehdotusten seurauksista, Suomen työmarkkinaosapuolten välinen vallan tasapaino järkkyy tavalla, jota on mahdotonta hyväksyä.

PAY:n mukaan Suomen hallituksen kiristytävä talouspolitiikka ja työsuhteen ehtojen kaventaminen heikentävät palkansaajien asemaa, ja vaikutukset ovat erittäin kielteiset koko Suomen ay-liikkeelle. Pohjoismaisten kollegojemme mukaan Suomen hallitus osoittaa selkeästi päättäneensä etäännyttää Suomen Pohjoismaiden yhteisestä työmarkkinamallista ja vallan ja vastuun tasapainosta, jota työmarkkinaosapuolet tarvitsevat voidakseen kantaa vastuun työehto- ja muiden sopimusten kautta tehtävistä pitkän aikavälin ratkaisuksista. Eli kollegojemme näkemyksen mukaan tavoitteena ei todellakaan ole mikään pohjoismainen malli, vaan jotain aivan muuta.

Lokakuussa järjestetyssä Tulevaisuus tänään -tapahtumassa esitettiin eurooppalaisten palkansaajajärjestöjen ja kattojärjestömme ETUCin johtajien videotervehdys ja vetoamus suomalaisten työntekijöiden ay-oikeuksien säilymisen puolesta. Vetoamus, jollaisia normaalisti tehdään aivan muiden maiden kuin Suomen hallitukselle.

Hyvät ay-toverit, eipä olisi vuosi sitten uskonut, että olemme nyt tässä tilanteessa. Tilanteessa, jossa joudumme puolustamaan monia itsestään selvänä pitämiämme oikeuksia ja yhdessä työnantajien ja hallitusten kanssa sovittuja sosiaalietuuksia, jotka ovat osaltaan olleet suomalaisen hyvinvointivaltion perusta. SAK:n edustajiston kevätkokouksessa totesin puheessani, että "usein me suomalaiset katsomme kansainvälisiä sopimuksia vähän niin kuin

ylhäältä päin. Pidämme niitä minimitasona, jolle solidaarisesti haluamme auttaa ay-sisaria ja veljiä maissa, joissa järjestäytyminen ja ay-oikeudet ja jopa ihmisoikeudet ovat heikommalla tolalla. Yhtäkkiä olemmekin itse tilanteessa, jossa voimme todellakin joutua nojaamaan EU-lainsäädäntöön ja kansainvälisen työjärjestö, ILO:n sopimuksiin ja muuhun normistoon, jotta hurjimmat esitykset työntekijän aseman heikentämiseksi eivät toteudu.” Että näin. Ei lohduta se, että monet Itäisen Euroopan toverit pitävät esitettyjen heikennyksienkin jälkeen Suomea ay-oikeuksien onnelana verrattuna omien maidensa oloihin. Mistä tässä enää tietää, mihin tämä joskus päättyy. Lisää sosiaaliturvan leikkauksia mutta myös veronalennuksia varakkaille on jo väläytetty.

Työnantajan ja hallituksen strategiana on nyt päästää koko korillinen käärmeitä vapaaksi yhtä aikaa, jolloin on vaikea pyydystää yhtä hampaat tanassa hyökkäävää kyytä kerrallaan. Kaikki pitäisi kuitenkin saada kiinni ennen kuin ne ehtivät pistää – tai siis purra. Mutta käärmenäyttely kiertää ja kätevästi keskusteluun otetaan teemoja, joista tiedetään liittojen olevan keskenään erimielisiä, ja kylvetään näin joukkoihin hajaannusta ja epäluuloa. Hyvin näyttää toimivan. Toverit, näiden työnantajien ja hallituksen tavoitteiden toimintatapojen läpi meidän pitäisi osata nyt nähdä ja toimia itse viisaasti. Ammattialojen tilanteet vaihtelevat, ja jotkut asiat ovat toisille merkittävämpiä kuin toiset. Kokonaisuuden hahmottaminen vaatii taitoa ja halua yhteistyöhön ja yhteistä taktiikkaa, jotta saamme aikaan konkreettisia tuloksia palkansaajien hyväksi. Se pätee niin yksittäisen jäsenen kuin yksittäisen liiton osalta, on kyse sitten tukilakoista, eläkeneuvotteluista tai muusta yhteistyöstä. Joukossa on voima. Yhtenäinen joukko on vahvin.

Hyvä edustajisto,

Työllä pitää tulla toimeen. Asianmukainen, työn vaativuutta vastaava palkka ja muut työehdot, riittävästi mutta kohtuullisesti työtunteja, sekä turvallinen ympäristö tehdä työtä niin hyvin kuin pystyy. Mahdollisuus kehittyä työssä ja saada tehdä työtä terveenä. Mahdollisuus myös palkalliseen lomaan, perhevapaisiin, opintovapaaseen ja tarvittaessa sairauslomaan, jotta työtä jaksaa tehdä eläkeikään asti. Ja lopulta turvattu eläke, jolla on mahdollista viettää hyvä vanhuus.

Tällaisia asioita on vaatinut kriitikoiden mielestä ”ahne ja itsekäs” ammattiyhdistysliike, joka vie nyt Suomen perikatoon. Mutta ei voi olla niin, että meillä vauraana valtiona ei olisi mahdollisuutta pitää huolta lapsista, nuorista ja perheistä. Ei voi olla niin, että työttömyysturva leikataan ja romutetaan toimiva malli. Ei voi olla niin, että leikataan pienituloisilta ja annetaan suurituloisimmille veronalennuksina ja muina etuina. Ei voi olla niin, että tutkijoiden, SAK:n ja sotejärjestöjen hätähuuto leikkausten kohtuuttomuudesta ja osumisesta samoille ihmisille, samoihin perheisiin kaikuu kuuroille korville. Mutta näin se vaan nyt on. Siksi me kampanjoimme, siksi me olemme ryhtyneet poliittisiin työtaisteluihin. Koska me emme anna periksi. Meillä on Painava Syy.

Hallituksen esittämät leikkaukset tulevat lisäämään lapsiköyhyyttä koko Suomessa Ensi vuonna köyhyysrajan alapuolella on sosiaali- ja terveysalan kattojärjestö SOSTE:n laskelman mukaan lähes 140 000 lasta. Se on 17 000 lasta enemmän kuin tänä vuonna. SOSTE:n laskelmissa on otettu huomioon hallituksen linjaamat indeksijäädytykset, työttömyysturvan porrastus, työttömyysturvan suojaosan ja lapsikorotusten poisto, asumistuen leikkauksia sekä

lapsilisien korotukset. Hallitus iskee kyntensä tavallisiin palkansaajaperheisiin, erityisesti SAK:laisilla aloilla, jotka ovat työttöminä tai työnteon lisäksi joutuvat turvautumaan erilaisiin tukiin, kun palkka ei riitä elämiseen tai osa-aikatyöläinen ei saa toivomiaan lisätunteja.

Samaan aikaan kun Orpon-Purran hallitus perustelee sosiaaliturvaleikkauksia kannustamisella, sen toimet tulevat pakottamaan yhä useamman ihmisen pysyvästi todella passivoivalle toimeentulotuelle, joka on tarkoitettu vain lyhytaikaiseen tarpeeseen. Viime vuonna KELA:n mukaan toimeentulotukea sai koko vuoden ympäri 64 000 ihmistä. Hallitus on jo nyt myöntänyt, että määrä tulee nousemaan. Mutta *ei kato haittaa, kun nyt "kannustetaan"*. Kannustetaan, esimerkiksi poistamalla työttömyysturvasta suojaosa. Suojaosa on tarkoittanut, että työtön voi ansaita kuukaudessa 300 euroon asti ilman, että se vähentää työttömyysetuutta. Kannustetaan poistamalla työttömyysturvan lapsikorotukset heiltä, joilla on huollettavanaan alle 18-vuotiaita lapsia. Hallitus kyllä korottaa hieman lapsilisiä ensi huhtikuusta alkaen. Otetaan pois satasia, annetaan vastineeksi euroja. Onhan siinä luita pureksittavaksi. Leikkauksilla voi olla kauaskantoisia seurauksia, kun toimeentulovaikeudet aiheuttavan mielenterveysongelmia, syrjäytymistä velkaantumista ja turvattomuutta.

Näitä ja muita leikkauksia ja heikennyksiä niiden vaikutuksia olemme luetelleet sivukaupalla niin lausunnoissamme eduskunnan valiokunnille kuin omissa #PainavaSyy - materiaaleissamme. Näistä me olemme puhuneet julkisuudessa, tilaisuuksissa ja työpaikoilla ehtimästä päästyämme. Yhä edelleen on kuitenkin paljon ihmisiä, jotka eivät ole joko kuulleet hallituksen aikeista tai eivät ole tajunneet, että ne ovat täyttä todellisuutta, ensimmäiset astumassa voimaan jo ensi vuoden alusta, ja voivat koskea ketä tahansa meistä. Siksi meidän tulee jatkaa puhumista ja meidän tulee jatkaa järjestöllistä toimintaamme niin kauan, että se todella vaikuttaa.

Hyvät edustajiston jäsenet, arvoisat ay-toverit,

Marraskuun 11. päivä Suomi hiljentyi muistamaan rauhannobelisti, presidentti Martti Ahtisaaren elämäntyötä. Ennen hautajaisseremoniaa YLE esitti dokumentin Ahtisaaren Nobel-vuodesta. Dokumentissa seurattiin juhlallisuuksien ohella myös Ahtisaaren konkreettista työskentelyä rauhanprosessien osapuolten kanssa. Eräässä kohtauksessa Ahtisaari tapaa Indonesian Jakartassa Acehin rauhanprosessin osapuolia seurantakäynnillä.

"Paras tapa lisätä painetta on toimia itse", Ahtisaari toteaa pöydässä istuville. "Pitää tehdä jotain. Vähän niin kuin sanoin IRA:lle, ettei sen pidä sanoa tekevänsä jotain vain, jos britit tekevät jotain. Miksi annatte brittien ohjata politiikkaanne? Voitte pitää linjanne, mutta älkää antako heidän ohjata tekojanne."

Jotain opittavaa tässä lienee myös meille.

Suomalainen kolmi- ja kaksikantainen päätöksenteko on perustunut luottamukselle. Kun toinen osapuoli yksipuolisesti ilmoittaa, ettei enää pelaa samoilla säännöillä, on myös toisen osapuolen välttämättä tehtävä uudelleen arviointia suhtautumisessaan ja toiminnassaan. Yritetäänkö puhua järkeä ja pyydetäänkö palaamaan vanhaan tuttuun? Vai lisätäänkö painetta itse?

Meidän ei pidä jättää aloitteiden tekemistä muille. Uusi, parhaillaan työn alla oleva strategia ja uudistettavat säännöt voivat toimia meille suunnannäyttäjänä, mutta maali meidän pitää määritellä itse, yhdessä. Meidän toimintamme ei voi eikä saa olla työnantajien tai ay-liikettä ja kollektiivista sopimista kavahtavien poliitikkojen oikkuihin reagoimista. Unelma maailman parhaasta työelämästä tarvitsee konkreettisia tavoitteita ja mittareita, joilla tavoitteeseen päästään. Mitä työ merkitsee, miten ja kuinka paljon sitä elääkseen on tehtävä, kenen vastuulla on huolehtia työn muutokseen liittyvän osaamisen hankkimisesta ja päivittämisestä? Onko tavoitteemme nelipäiväinen työviikko? Tavoittelemmeko todellista työn vaatavuuteen perustuvaa palkkatasa-arvoa? Edellytämmekö nuorilta ikuista työntekoa vai huolehdimmeko eläkejärjestelmän toimivuudesta ja kestävydestä myös tulevaisuudessa? Päätämmekö nuorten puolesta vai mahdollistammeko aidon osallisuuden ay-liikkeen toiminnassa ja päätöksenteossa? Mikä ay-liikkeen voimassa ja työssä on todella meidän omissa käsissämme?

Hyvät ay-toverit, Meillä ei todellakaan ole käynnissä mikään viimeinen taisto. Ei tässä armonpaloilla ole aiemminkaan eletty. Työehdoista, sosiaaliturvasta ja työlainsäädännöstä neuvotellaan myös tulevaisuudessa. Pidetään ohjaksista kiinni ja mennään eteenpäin, yhdessä.